

بازگشت به طبیعت؛ تأکید قرآن و آیین نوروزی

قرآن کریم از آسمان، زمین، خورشید، ماه، ستارگان، کوه‌ها، رویش گیاهان، زیبایی‌های نور و ... به عنوان طبیعت یاد کرده که برای استفاده و آرامش انسان خلق شده؛ نوروز نیز پیوند نزدیک انسان با طبیعت است.

قرآن کریم از آسمان، زمین، خورشید، ماه، ستارگان، کوه‌ها، رویش گیاهان، زیبایی‌های نور و ... به عنوان طبیعت یاد کرده که برای استفاده و آرامش انسان خلق شده؛ نوروز نیز پیوند نزدیک انسان با طبیعت است.

به گزارش خبرگزاری بین‌المللی قرآن (ایکنا)، خداوند طبیعت را برای استفاده انسان آفریده است، قرآن کریم در آیات بسیاری از تسخیر طبیعت برای انسان توسط خدا خبر می‌دهد. خداوند در آیه 32 و 33 سوره ابراهیم می‌فرماید:

«اللّٰهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَّكُمْ وَسَخَّرَ لَكُمُ الْفَلَکَ لِتَجْرِيَ فِي الْبَحْرِ بِأَمْرِهِ وَسَخَّرَ لَكُمُ الْأَنْهَارَ* وَسَخَّرَ لَكُمُ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ دَاكِّبَيْنِ وَسَخَّرَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ».

در این آیه ربوبیت خدای تعالی را استدلال می‌کند و آن را از راه اختصاص تدبیر عام موجودات در نظام خلقت و فرستادن باران از آسمان و بیرون کردن روزی‌ها از زمین و تسخیر دریاها و جریان کشتی‌ها و نهرها، به نتیجه می‌رساند. پس ربوبیت فقط از آن خدای متعال است، چون فقط اوست که این نظام دقیق خلقت را آفریده و از آسمان بارانی نازل فرموده تا از روئیدنی‌های زمین روزی پاکیزه برای موجودات نباتی و حیوانی فراهم گردد. خداوند طبیعت را برای انسان آفریده است.

آیات زیادی در قرآن به مطالعه کتاب طبیعت و پندآموزی آن توصیه می‌کند. قرآن کتاب هدایت است و منظور از ذکر این شگفتی‌ها تدبر در موجودات طبیعی و توجه به نشانه‌های آن در اصل خلقت است. قرآن در تعبیرات گوناگون به توصیف دریاها، رودخانه‌ها، نهرها و ریزباران‌ها پرداخته است.

تاکید بر عناصر طبیعی

قرآن کریم همچنین تأکید اساسی به عناصر طبیعی از جمله آب دارد و در آیات مختلف از آن به عنوان یکی از نعمات با ارزش و حیاتی برای انسان تلقی شده است. قرآن در توصیف آن می‌فرماید «و از آن گیاه جوانه سبزی خارج ساختیم که از آن دانه‌های متراکمی برمی‌آوریم و از شکوفه درخت خرما خوشه‌هایی است نزدیک به هم، و نیز از آب باران باغ‌هایی از انگور و زیتون و انار همانند و غیرهمانند بیرون آوردیم. به میوه آن چون ثمر دهد و به طرز رسیدنش بنگرید، بی‌گمان در اینها برای مردمی که ایمان می‌آورند نشانه‌هاست». همین توصیفات را در آیه 99 سوره انعام می‌بینیم. «وَهُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ ثَبَاتٍ كُلِّ شَيْءٍ فَأَخْرَجْنَا مِنْهُ خَضِرًا نُخْرِجُ مِنْهُ حَبًّا مُتَرَاكِبًا وَمِنَ النَّخْلِ مِن طَلْعِهَا قُضُونٌ دَانِيَةٌ وَجَنَّاتٍ مِّنْ أَعْنَابٍ وَالزَّيْتُونَ وَالرُّمَّانَ مُشْتَبِهًا وَغَيْرَ مُتَشَابِهٍ انظُرُوا إِلَى ثَمَرِهِ إِذَا أَثْمَرَ وَيَنْعِهِ إِنَّ فِي ذَلِكُمْ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ».

قرآن اشارات زیادی در خصوص زمین به عنوان بستر زندگی انسان دارد. خداوند زمین را قابل روئیدن آفریده تا بتوان از آن محصولی استخراج کرد (بقره/164، حجر/19). بر اثر بارش باران و فرورفتن آن در زمین که تبدیل به چشمه‌های جوشان می‌شود (زمر/21)، زمین را کشیده و پهن آفریده است (بقره/22، رعد/3)، زمین را گهواره قرار داده و راه‌ها را در زمین ترسیم کرده است (طه/53)، و اینکه ظاهر زمین خشکیده دیده می‌شود - اما چون آب بر آن فرود برود به جنبش درمی‌آید، فضا برای رشد گیاهان و درختان مهیا می‌شود.

طبیعت یادآور در قرآن

نکته دیگر ذکر شگفتی‌های طبیعت در قرآن به این جهت است که انسان را از غرور و خودخواهی باز دارد و نور ایمان در دل‌ها ایجاد کند و یا از رفتار گذشته‌ها عبرت بگیرد. گاهی قرآن با ذکر نمونه‌ای از طبیعت در جهت تربیت نفس و جلوگیری از غفلت او سخن می‌گوید: مثلاً در آنجا که از طوفان دریا و تلاطم کشتی‌ها سخن می‌گوید و این حالت طبیعت را بیان می‌کند از آن جهت که انسان در حالت گشایش و وفور نعمت خدا را فراموش می‌کند و به هنگام سختی و فشار به یاد پروردگار می‌افتد؛ خدا این حالت را در ضمن حادثه‌ای طبیعی ذکر می‌کند:

آیه 22 سوره یونس مصداق عینی توصیفات مذکور است:

«هُوَ الَّذِي يُسَبِّحُكَ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ حَتَّىٰ إِذَا كُنْتُمْ فِي الْفَلَکِ وَجَرَيْنَ بِهِم بِرِيحٍ طَيِّبَةٍ وَفَرَحُوا بِهَا جَاءَتْهَا رِيحٌ عَاصِفٌ وَجَاءَهُمُ الْمَوْجُ مِن كُلِّ مَكَانٍ وَظَنُّوا أَنَّهُمْ أُحِيطَ بِهِمْ دَعَوُا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ لَئِنْ أَنجَيْتَنَا مِنْ هَذِهِ لَنُكَفِّرَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ: او کسی است که شما را در خشکی و دریا می‌گرداند تا وقتی که در کشتی‌ها باشید و آنها با بادی خوش آنان را ببرند و ایشان بدان شاد شوند [بناگاه] بادی سخت بر آنها وزد و موج از هر طرف بر ایشان تازد و یقین کنند که در محاصره افتاده‌اند در آن حال خدا را پاکدلانه می‌خوانند که اگر ما را از این [ورطه] برهانی قطعا از سپاسگزاران خواهیم شد.» (یونس/22)

بازگشت به طبیعت؛ تأکید قرآن و آیین نوروزی

کارکرد پر رنگ طبیعت در قرآن دامنه گسترده‌ای دارد که آیات بالا تنها بخشی از این حضور را نشان می‌دهد. از سویی دیگر آیین نوروزی «سیزده بدر» نوعی بازگشت به طبیعت است. پیوند میان نوروز، قرآن و طبیعت را می‌توان در این آیین دید. سفر در دامن طبیعتی که یادآور نعمت خداست، معاد را به یاد می‌آورد و توجه به آن برای پندآموزی همواره مورد تأکید قرآن بوده

است. بازگشت به طبیعت نگاهی به پهنه سبز و زنده جهانی است که برای انسان خلق شده است و انسان باید در حفظ آن کوشا باشد. شعار بازگشت به طبیعت و حفظ و حیات در آن می‌تواند در روزگار ما از اهمیت بالایی نیز برخوردار باشد. امروزه جهان در معرض آلاینده‌ها و رفتارهای طبیعت‌سوز انسان قرار دارد و این شعار که در موسم نوروز و با ندایی قرآنی همراه است، پرهیز انسان از آلودن و حیات در دامن آن را یادآوری می‌کند.